

KATEHEZA PRVOPRIČESNIKA U DIJASPORI

STIPE NOSIĆ
Hrvatska katolička misija
Kroatische Katholische Mission
Kirchstr. 22-24
73033 Göppingen
Deutschland

Pregledni članak
Primljeno 22. 3. 1999.
UDK 268-053.5:265.32
266 (100=862)

Sažetak

Potreba katehizacije u stranim katoličkim misijama u Njemačkoj u posljednje vrijeme dovodi se u pitanje zbog sve veće svijesti njemačke Crkve da će mnogi strani radnici ostati trajno u ovoj zemlji, te se u tom smislu naglašava brža integracija stranaca u domaću Crkvu. Autor obrađuje prilike u katehizaciji prvopričesnika u hrvatskim katoličkim misijama u Njemačkoj, odbacuje neke predrasude o etničkoj katehezi i ističe važnost kateheze djece, a posebno prvopričesnika, na jeziku njihovih roditelja. On daje i neke općenite savjete za katehizaciju u dijaspori ističući nužnost njegovanja veze s mjesnom Crkvom, odgoj za međusobno uvažavanje i prihvaćanje specifičnosti društva i Crkve, te postupno uklapanje u život te Crkve, što prije svega vrijedi za onu djecu koja će u njoj ostati.

Ključne riječi: kateheza prvopričesnika u dijaspori, modeli katehizacije, integracija u Crkvu i društvo, obiteljska kateheza, uvođenje u vjeru, katehizacija u krilu jezičnih skupina, roditelji prirodni katehete, kultura i prenošenje vjere, nerazumijevanje Crkve prihvaća, međusobno uvažavanje

1. RAZJAŠNJENJE POJMOVA

Kateheza i vjeronauk pojmovno se mnogo ne razlikuju. U običnom hrvatskom govoru donedavno se ti pojmovi i nisu razlikovali. Razlikovali su ih samo stručnjaci. Uvođenjem vjeronauka u škole došlo je do potrebne specifikacije pojmova, iako je to u praksi stvorilo i stanovitu zbrku.¹ Nedavno je tako splitski nadbiskup Jurić pismeno od župnika zatražio da ponovno u župe uvedu katehezu za sve razrede. A vjeronauk i katehezu zaista treba razlikovati, jer među njima postoje razlike, iako ima i velikih dodirnih točaka i sličnosti. To potvrđuje npr. Katehetski salezijanski centar u Zagrebu nazivom svog stručnog časopisa: »Kateheza. Časopis za vjeronauk u školi i katehezu«, čime ističe razliku između vjeronauka u školi od kateheze, ali istovremeno im posvećuje jedan časopis čime potvrđuje da se radi o nečem srodnom. Tra-

dicija katehezu shvaća kao »sveukupno nastojanje Crkve da ljude učini Kristovim učenicima, da im pomogne vjerovati kako je Isus sin Božji«. ² Kateheza uključuje sustavno poučavanje u vjeri djece, mladeži i odraslih, a prate je i podržavaju svi elementi pastora. ³ Kateheza je za razliku od školskog vjeronauka »prije svega životno prihvaćanje kršćanske poruke kao spasiteljske stvarnosti«. ⁴

- 1 U siječnju 1999. godine potpisan je i »Ugovor o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama«, što je rezultat ranije potpisanog ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture.
- 2 Usp. *Katekizam Katoličke crkve* (Vatikan, 25. 1. 1983.) br. 4.
- 3 Usp. KKC br. 5. i 6.
- 4 Usp. KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ, *Vjerska dimenzija odgoja u katoličkoj školi. Nacrt za razmišljanje i provjeravanje* (7. 4. 1988.), KS, Zagreb 1989., »Dokumenti« 90, br. 68.

Za katehezu je karakteristično da se događa u zajednici i da je za nju važna zajednica, koja živi svoju vjeru i u kojoj čovjek živi vjeru, i to ne samo dok uči nego cijeli svoj život. U zajednici se primjenjuje ono što se uči, a to je »duhovno, liturgijsko, sakramentalno i apostolsko sazrijevanje«.⁵

Naravno da škola sa svojim vjeronaukom mora i može katehizirati djecu, ali ta kateheza je samo nadopuna katehizacije koju trebaju pružiti župe, što je opet nazamislivo ako na istom poslu nisu roditelji odnosno obitelj djeteta. Roditelji su naime prvi pozvani da katehiziraju svoju djecu, odnosno da na njih prenose vjeru. To je stav II. vaticanskog koncila, ali to ističu gotovo svi crkveni dokumenti koji su objavljeni nakon Koncila a u bilo kojem smislu dotiču ovo pitanje. Među najvažnije tu pripadaju: »Opći katehetski direktorij« (1971.), apostolske pobudnice pape Ivana Pavla II. »Evangelii nuntiandi« (1975.) i »Catechesi tradendae« (1979.), te konačno »Katekizam Katoličke crkve« (1992.).

Cilj našeg razmišljanja je katehizacija prvopričesnika u njemačkoj dijaspori, s tim da se nećemo baviti općenitim psihopedagoškim karakteristikama katehiziranja koje su također vrlo važne za ovo razdoblje dječjeg života. Dat ćemo samo kratak prikaz katehetske prakse u pripravi djece za prvu svetu pričest, dakle analizu postojećeg stanja, a onda i istaknuti neke činjenice koje »opravdavaju« katehizaciju prvopričesnika u hrvatskim katoličkim misijama.

2. KATEHETSKA PRAKSA

Ako bismo s nekoliko riječi htjeli ocrtati prilike u kojima se hrvatske katoličke misije u Njemačkoj nalaze, trebalo bi svakako istaknuti da su se mnogi naši vjernici koji su dočekali mirovinu vratili u domovinu. Mnogi nisu bili te sreće i umrli su relativno mladi. S druge strane sve je manje rođenih, na što pokazuje nagli pad broja krštenih u misijama.⁶ Riječ je o procesu naglog starenja i izumiranja naših vjernika u dijaspori. K tome je Njemačka crkva u vrlo teškoj oskudici u pogledu pastoralnih radnika te mjesne župe pokušava »pokriti« na različite načine, između ostalog i modelom »pastoralnih jedinica«

(Seelsorgeeinheiten) prema kojem bi nekoliko pastoralnih radnika opsluživalo više župa. U te planove trebali bi se postupno uključiti i strani pastoralni radnici, koji još u većini njemačkih biskupija rade po modelu »personalnih župa«. Mnogi od tih pastoralaca nisu ni spremni na njemački način pastorizacije, a kad bi ga i prihvatili ostalo bi pitanje što bi još oni mogli učiniti za svoju etničku zajednicu u uvjetima u kojima je ona često raspršena na velika prostranstva.

Što se tiče katehizacije novih hrvatskih generacija, upotrebljavamo uvjetno taj izraz, uglavnom se može reći da su one integralni dio društva u kojem žive i da su već od malih nogu, od dječjih vrtića zajedno sa svojim vršnjacima podvrgnuti sustavnom poučavanju koje uključuje i kršćanski pogled na svijet. To je još izraženije u vrijeme pohađanja školskog vjeronauka (Religionsunterricht), dakle u osnovnoj i srednjoj školi. I hrvatski prvopričesnici pohađaju školsku vjersku pouku i participiraju u dijelu tog odgojnog procesa za koji se sigurno može tvrditi da ide za općom kulturom i da se može uklopiti u cjelokupnu kršćansku pouku.⁷

Odavno se već dosta hrvatske djece uključuje u pripremu za prvu svetu pričest sa svojim vršnjacima u njemačkim teritorijalnim župama, između ostalog i zbog toga što im je to mnogo lakše. S druge strane, zbog sve manjeg broja djece, sve su manje skupine koje se pripremaju po misijama. Tu bi se moglo govoriti o različitim praktičnim modelima pripreme, o kojima će sigurno u kasnijem radu ovog skupa biti govora. Spomenimo samo da se ti modeli u praksi vrlo razlikuju: od misija u kojima uopće ne postoji kateheza prvopričesnika, nego se samo djecu koja su prvu svetu pričest primila sa svojim vršnjacima u mjesnim župama, pozove da primanje ovog sakramenta »proslave« i u misijama, do onih misija u kojima se kateheza za prvu svetu pričest redovito organizira.

U svakom slučaju može se konstatirati da se kateheza prvopričesnika odvija u ne-

5 Usp. *Vjerska dimenzija odgoja...* br. 69.

6 Usp. V. STANKOVIĆ, *Aktualni trenutak hrvatske inozemne pastve, problemi i perspektive*, u: »Živa zajednica« (1998)8-10, str. 30.

7 Usp. *Vjerska dimenzija odgoja...* br. 68.

povoljnim okolnostima. Uočljivo je da veliki postotak prvopričesnika dolazi iz obitelji u kojima vlada nesklad ili su roditelji rastavljeni. I kod onih obitelji u kojima su prilike naoko dobre, zbog rada u smjenama i drugih poteškoća, obitelj je vrlo rijetko na okupu, pa djetetu nema tko posvetiti vrijeme koje je potrebno za dolazak na pouku. Riječ je ponekad i o desetak kilometara udaljenosti. Tome treba pokatkad pribrojiti i nedostatak prostora za boravak roditelja koji dovezu djecu na katehezu i slično. Ako se kateheza veže s hrvatskim dopunskim školama, tu se pojavljuju problemi neadekvatne skupine i drugi. Postoje i poteškoće s udžbenicima koje katehisti u dijaspori upotrebljavaju. Riječ je uglavnom o istim katekizmima koji se upotrebljavaju u domovini, gdje s njima također ima problema, ali u dijaspori su oni izraženiji, jer djeca u tuđini imaju velikih teškoća s čitanjem, razumijevanjem i izražavanjem na hrvatskom jeziku. Od kateheta se zato traži bolja prilagodba sposobnostima ove djece, što u mnogočemu ovisi o njihovoj osobnoj kreativnosti.

3. »PRIGOVORI« KATEHEZI U HRVATSKIM KATOLIČKIM MISIJAMA

Mnogi se njemački pastoralci začude kad čuju da postoji kateheza u misijama. Posebno je to čudno onima koji i ne znaju što su strane misije i koja je njihova prava svrha. Oni koji su malo više u kontaktu s misijama ili oni koji su zaduženi za rad s njima shvaćaju potrebu pastorizacije stranaca, a time i potrebu katehizacije na njihovom vlastitom jeziku. Neki će njemački kolege, bez mnogo razmišljanja, vrlo lako izjaviti da hrvatskoj djeci i ne treba kateheza na hrvatskom jeziku jer ona znaju njemački. S ovom konstatacijom možemo se samo djelomično složiti. Istina je da naša djeca mogu učiti vjerske istine bolje na njemačkom nego na hrvatskom jeziku. Ali, nije riječ samo o znanju o vjeri, iako se ni ono ne smije podcijeniti, nego o nečemu mnogo važnijem – o kulturalnom ozračju koje je s ispovijedanjem vjere u velikoj vezi.⁸ Iako se između hrvatske i njemačke sredine u tom smislu ne može govoriti o nekim velikim razlikama, ipak je činjenica

da specifičnosti postoje i da ih se tako lako ne trebamo odricati. Riječ je ovdje o svim onim pozitivnim tradicionalnim izrazima vjere koje naše obitelji imaju i koje uz pomoć misija mogu prenijeti na svoju djecu. To je npr. zdrav osjećaj za sakrament pokore.

A što se tiče modela katehizacije prvopričesnika u njemačkoj pastvi, treba priznati da su oni barem teoretski ispravniji i bliži smislu kateheze uopće, jer su angažirani roditelji koji tako obavljaju svoju prirodnu zadaću. Iako se ti modeli također razlikuju od župe do župe, uglavnom se temelje na obiteljskoj katehezi, tj. na susretima roditelja, na susretima djece i na zajedničkom radu roditelja s djecom kod kuće i u liturgiji. Poteškoće se javljaju onda kada roditelji nisu kompetentni da skupini djece prenesu ono najvažnije što spada u sakramentologiju svete ispovijedi i pričesti.

Budući da mjesne župe na svom teritoriju djeci katolicima u dobi za prvu svetu pričest šalju obavijesti o početku prvopričesničkih kateheza s pozivima da se u njih uključe, može se kod naše djece, odnosno kod njihovih roditelja pojaviti pitanje kamo ići i gdje obaviti ovu katehezu. Naravno, treba zagozarati pripremu u misijama, ali isto tako treba reći roditeljima i djeci da je riječ o istoj pripremi, da je moguće odlučiti i izabrati jednu, odnosno eventualno pohađati obje pripreve. I treba priznati da to da se djeca odluče na pripremu u mjesnoj njemačkoj župi nije ništa loše. Zapravo, to je cilj krajevne Crkve, a u nekom smislu i cilj opće Crkve. Tu postoji i određena logika da se djeca ne odvajaju nego da zajednički obave pripremu za svetu pričest sa svojim vršnjacima s kojima sjede u školskim klupama i s kojima pohađaju školski vjeronauk. U takvom pristupu može se gledati i uspješan oblik integracije u Crkvu i u društvo u kojima djeca žive. Ali, stoji i teza da djeci treba omogućiti moliti na jeziku njihovih očeva i majki, na jeziku na kojem i njihovi roditelji mole, da bi mogli moliti za-

8 *Povelja o pravima obitelji* (koju je Sveta Stolica predstavila 22. 10. 1983.) ističe da »roditelji imaju pravo svoju djecu odgajati u skladu sa svojim čudorednim i vjerskim uvjerenjem, obazirući se pritom na kulturalne predaje obitelji koje promiču dobrobit i dostojanstvo djeteta«. Usp. čl. 5.

jedno. Na nama je, dakle, da preporučamo katehezu na hrvatskom jeziku barem djeci onih generacija roditelja koji su rasli u domovini i koji su za nju vezani, te polažu važnost na to da im djeca zadrže znakove porijekla. Kratko: sasvim je prirodno da katehiziramo djecu na istom onom jeziku na kojem katehiziramo njihove roditelje. A tu negdje treba se nastaviti, ili preciznije rečeno, još prije treba početi obiteljska kateheza. To znači da će roditelji i ostali članovi obitelji postupno raditi na uvođenju djece u vjeru, a to će najbolje moći na svom jeziku i u tradiciji svojih predaka.

Naravno, ostaje još dosta načina da se među odraslim vjernicima i djecom pokaže katolištvo, da se okupljaju i sudjeluju u zajedničkim crkvenim akcijama, bogoslužjima i druženjima. Mnogo je prilika za to i naše misije trebale bi ih iskoristiti.

4. VAŽNOST KATEHEZE U HRVATSKIM KATOLIČKIM MISIJAMA

U posljednje vrijeme relativno se često ističu i neki negativni učinci djelovanja stranih misija u Njemačkoj, te se postavlja pitanje smisla njihova postojanja. Pod utjecajem takve klime možda se i nama to pitanje nameće u različitim oblicima: Je li dobro to što radimo? Je li potrebna katehizacija na hrvatskom jeziku? Je li potrebna kateheza prvopričesnika?

Može se hipotetski odgovoriti: Kad bi ta djeca bez našeg rada mogla biti i bila više kršćani i bolji ljudi, onda tu ne bi bilo dileme. Ovako ostaje potreba da radimo na katehizaciji djece. A kao što se za postojanje školskog vjeronauka može nabrojati više razloga,⁹ sigurno je da ih je barem toliko na strani kateheze, ako ne još i mnogo više. Isto tako ima razloga zašto inzistirati baš na katehizaciji prvopričesnika u krilu svojih jezičnih skupina, dakle u misijama. To je razdoblje života u kojem djeca na neki način izlaze iz sebe, kada im drugi postaje važan, kada se stvaraju prijateljske veze koje često dugo traju i koje su vrlo važne za njihov budući praktični vjerski život, upravo i zbog stranog okruženja u kojem žive. Poznato je da onako kako dijete u mladosti moli s roditeljima, tako

moli i kasnije. Riječ je o osjećaju, riječ je o srcu. A da bi ta djeca mogla moliti s roditeljima, potrebno je da to bude na hrvatskom jeziku, jer njihovi roditelji još tako mole. Osim toga mnoga od ove djece često borave za vrijeme praznika i u drugim prilikama sa svojom rodbinom u domovini i mole s njima. I dok to bude slučaj, postojat će veliki razlozi za katehezu djece na jeziku njihovih roditelja, a to znači i za katehezu za prvu svetu pričest. Obiteljska kateheza prethodi svim drugim oblicima vjeronauka i prati ih. Roditelji su prirodni katehete svoje djece. I oni su prvenstveno pozvani da svojoj djecu uče moliti.¹⁰

Na toj strani još je jedan dodatni argument, a to je nada da će određeni broj te djece ipak jednoga dana završiti u domovini svojih pređa,¹¹ jer Hrvatska ima velika gotovo nenaseljena područja s prirodnim bogatstvima i s razvojnoum perspektivom u koja bi se jednoga dana mogla vraćati pokoljenja hrvatskih iseljenika. A tada će im itekako pomoći činjenica da su odgajani u vezi s korijenima. I nije tu riječ samo o nostalgiji.

Da je naša katehizacija važan i koristan posao, zaključuje se i po ohrabrujućim znakovima u velikom broju naših misija. Sve je više roditelja koji su prošli katehezu u misijama i čija djeca sada dolaze na katehezu. Mnogo je i mladih koji su stekli određenu katehetsku naobrazbu u hrvatskim katoličkim misijama i koji relativno dobro prakticiraju vjeru i aktivni su u svojim zajednicama. I relativno velik broj onih za koje se to ne može reći, a bili su određeno vrijeme u kontaktu s misijama, u svom su ponašanju i shvaćanju ostali blizu kršćanskim nazorima.

Jedan od važnijih razloga za katehezu uopće u misijama, a time i za organiziranu

9 Npr. da taj vjeronauk pomaže učenicima da dođu do potrebnog znanja o svojoj vjeri; da dođu do svog identiteta; da im pomaže da svladaju sugestivnu moć medija; da im pomaže da ugrade odgovornu budućnost u političkom, socijalnom i ekonomskom smislu, da se odgoje za uvažavanje drugih i dijalog, i dr.

10 Usp. KKC br. 2226.

11 Neki predstavnici Njemačke crkve u novije vrijeme ističu zabludu iz prošlosti, jer je ova Crkva u planove o inozemnoj pastvi prije ugrađivala pretpostavku da su strani radnici tu privremeno i da će se vratiti u zemlje odakle su došli. Sad je jasno da je to bilo pogrešno i da će veliki broj tih ljudi i njihove djece ostati u Njemačkoj.

katehizaciju prvopričesnika, leži u našoj staroj kulturnoj baštini koju trebamo i imamo pravo prenositi na naša mlada pokoljenja, što opet treba biti na dobro opće kulture i cijele civilizacije.¹² Kateheza na hrvatskom jeziku djeci bi na neki način trebala pomoći da shvate nebrojene kulturne iskaze svojih preda, da uoče biblijsko-kršćanske korijene hrvatske kulturne baštine, da na njima uče i da ih ugrađuju u kulturu u kojoj žive. A s kulturom je bez sumnje vezano i prenošenje vjere. Tu se međutim javljaju poteškoće. S jedne strane prevelika ljubomora pridošlica, a s druge strane nerazumijevanje Crkve prihvata, koja bi na lokalnoj i praktičnoj razini često htjela preskočiti potrebno vrijeme prilagodbe i od pridošlica zahtijeva potpuno stapljanje sa svojim društvom. Već II. vatikanski koncil vidio je poteškoće u pitanju promicanja kulture. Zahtijevao je sklad između kulture, civilizacije i kršćanstva, te podsjetio da se poklad vjere može prenositi na različite načine.¹³ A konačni zaključci IV. svjetskog kongresa o pastoralu selilaca i izbjeglica (Vatikan, 5. – 10. 10. 1998.) ističu da je potreba katolištva »priznati originalnost svake kulture u izrazu vlastite vjere« i u tom smislu pridaju etničkim misijama važnu ulogu.

Bez sumnje, u našoj katehizaciji djece potrebno je posvetiti vrijeme odgoju za međusobno uvažavanje i prihvaćanje specifičnosti društva i Crkve u koje su njihovi roditelji došli, njih doveli ili ih tu rodili. Ne pripremamo ih, naime, samo za pojedini sakrament nego za život u vjeri, pa treba voditi računa o tome u kakvoj sredini će živjeti i nastojati ih osposobiti za vjerski život u toj sredini. U tom kontekstu treba jako naglasiti potrebu njegovanja veze s mjesnom Crkvom, kao i odgoj za uspješno uklapanje u život te Crkve, a to pogotovo vrijedi za one koji će tu trajno ostati. Naravno da je kod toga od presudne važnosti napor i spremnost mjesne Crkve da se otvori pridošlicama.

5. NEKI SAVJETI ZA PRAKSU

Svaki kateheta mora doći do spoznaje da se katehizirati može samo s ljubavlju i radosno, a to je pastoralno načelo koje poznaje Rimski katekizam i koje prenosi Katekizam Katoličke crkve.¹⁴ Nema toga katehete

koji će vikom smiriti djecu a onda im u miru prenositi vjeru. Nema ni smisla prijetiti djeci, pogotovo ne onim sankcijama koje se ne smiju i neće upotrijebiti. U tom smislu »učjena sakramentima« najlošiji je običaj koji se uvukao u praksu nekih kateheta. Potrebno je voditi računa o stupnjevitosti katehetske ponude i prilagoditi katehezu situaciji djece u kojoj se ona nalaze. Prilagoditi se katehizantima umijeće je svakog pravog katehete, a pogotovo to vrijedi za katehezu u dijaspori, gdje većina djece zbog jezičnih poteškoća ne razumije mnoge informacije. Kad je riječ o jezičnoj prilagodbi, treba uzeti u obzir činjenicu da djeca mnogo toga razumiju intuitivno i da nije potrebno ići za tim da svako dijete razumije baš svaku riječ. Mnogo toga ostat će mu u podsvijesti i kasnije će se poput mozaika nadopunjavati.

Nadalje, u katehezi se moraju uvažavati promjene kod svake nove generacije djece. Današnja djeca mnogo se razlikuju od prošlih generacija. Ona već rano mogu doći do svakovrsnih informacija, ali nisu u mogućnosti te informacije vrijednosno obraditi. (Dovoljno je samo prisjetiti se interneta i njegovih novih horizonata da bismo shvatili kolike nove informacije zasipaju djecu.) Kateheza ih treba usmjeravati i nuditi im ispravnu orijentaciju.

Važno je u komunikaciji s djecom i među njima samima izgrađivati obiteljski osjećaj povjerenja, a na katehezama stvoriti pogodnu atmosferu u kojoj će biti mjesta za učenje, za dječji način izražavanja, za molitvu, za poruku koju će kateheta direktno ili indirektno uputiti.

Još važnije je u području kuda se djeca kreću, prije svega u njihovim obiteljima, stvoriti međuljudske odnose koji će biti ispunjeni ljubavlju i kršćanskom slobodom. To znači da kateheza treba da ostane otvorena obiteljima, treba da ima vezu s crkvenom za-

12 Usp. GS 53.

13 Usp. GS 60-62.

14 »Sva bit nauke i poučavanja mora smjerati k ljubavi koja nema kraja. Doista, bilo da se izlaže ono što treba vjerovati, ili nadati se ili činiti, uvijek i u svemu treba istaći ljubav našeg Gospodina, da se shvati kako svi čini savršene kršćanske kreposti mogu izvirati samo iz ljubavi i da im je ljubav konačni cilj.« Usp. KKC br. 25.

jednicom, u našem slučaju s misijom, ali i s teritorijalnom crkvenom zajednicom, kao uostalom u određenom smislu i s građanskom zajednicom. To znači da smo u katehizaciji dužni raditi na integraciji u životu s narodom koji nas je primio,¹⁵ ali isto tako imamo pravo i dužnost čuvati i njegovati hrvatski jezik, hrvatski način mišljenja i kulturu.¹⁶ A u katehezi ćemo uspjeti onoliko koliko djeci uspijemo prenijeti vjeru, koliko ih naučimo moliti i koliko im prenesemo sakramente vjere (zapovijedi), koliko im prenesemo kulturnu baštinu i duhovnost pređa, ali i koliko ih osposobimo za zajednički život u društvu i Crkvi u kojima će živjeti. Pritom nije najvažnije koliko će vjerskih istina naučiti napamet. Prvopričesnike, kao uostalom i sve druge kategorije vjernika, treba stalno katehizirati, odnosno omogućavati im da ulaze u ljepotu vjerskih istina i moralnog nauka Crkve, na način prilagođen suvremenom kršćanskom životu. Naši katehizanti, ma kako mladi bili, sposobni su osjetiti jesu li prihvaćeni, voljeni i cijenjeni.

Ne treba zaboraviti da ponekad i poteškoće koje djeci i roditeljima stoje na putu pripreme u misijama mogu biti prilika i uroditi dobrim plodovima. Tako npr. udaljenost i potreba da netko vozi dijete, iako je to objektivno vrlo velika zapreka, može donijeti pozitivne rezultate, jer sama činjenica da će netko voziti dijete znači da će uložiti truda, da će s djetetom o pripravi razgovarati, da će

dijete usput katehizirati, i da će dijete kasnije znati cijeniti tu žrtvu. Osim toga, pritom će se susretati roditelji, koji će razmjenjivati iskustva u katehiziranju svoje djece i tako se više povezivati i međusobno evangelizirati.

Na koncu treba naglasiti da se kateheza prvopričesnika ne smije promatrati izolirano nego u kontekstu sveukupne katehizacije koja počinje vrlo rano u roditeljskom domu. Ona se treba promatrati u vezi s organiziranim predškolskom katehezom, a onda i u vezi s katehezom u razdoblju škole prije i poslije svete pričesti, katehezom za sakrament sv. potvrde i kasnije. Zato nema mjesta pitanju: da li katehizirati prvopričesnike u misijama? Jer, ako se pitanje tako postavi, ono se odmah može prenijeti na pitanje o potrebi katehizacije krizmanika i drugih kategorija vjernika. A sigurno je da katehizirati treba sve dok bude misija i dok u njima bude katehizirana.

15 *Uputa o pastoralnoj brizi za migrante* (Sveta kongregacija za biskupe) od 22. 8. 1969. u tom smislu kaže: »Tko god polazi drugom narodu mora mnogo cijeniti njegovu baštinu, njegove jezike i običaje. Neka se zato migranti rado prilagode zajednici koja ih prima i neka nastoje što prije naučiti njihov jezik, da bi se, ako im se boravak produži ili ako ostanu trajno, mogli što lakše uključiti u novo društvo. A to će biti dobro i djelotvorno, isključivši svaku prisilu i zapreku, ako uključivanje bude spontano i postupno.« (=Dokumenti 25) KS, Zagreb 1969., br. 10.

16 *Usp. Uputa...*, br. 11.